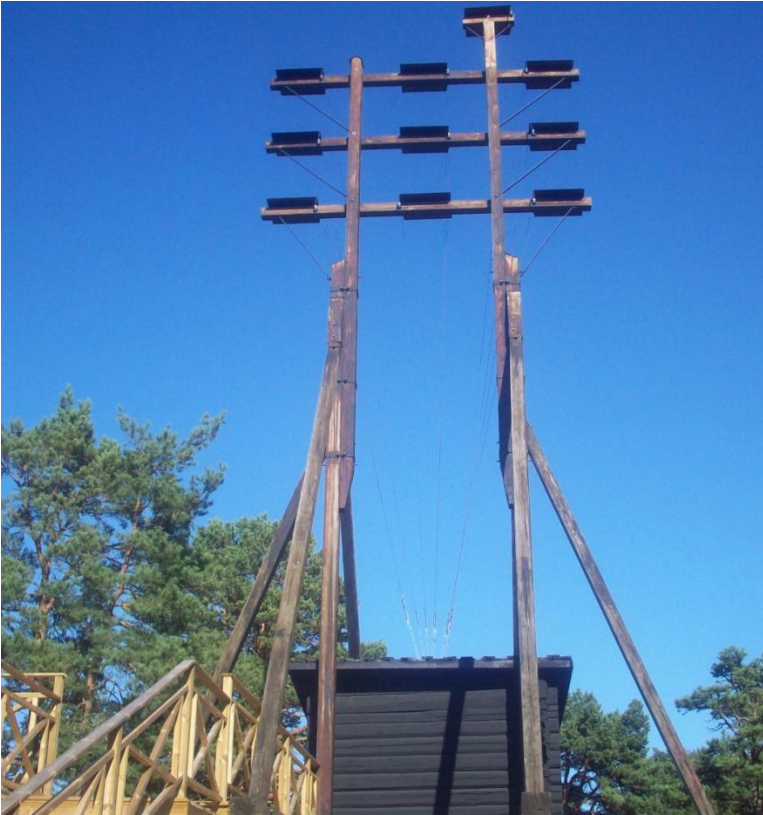

Den optiska telegrafen.

Tidningsartikeln nedan är hämtad från tidskriften ”Teknikhistoria”, juni 2013, nr 3. Fotografierna från Grisslehamn har kompletterats av arbetsgruppen (augusti 2015).

En kopia av telegrafen är uppbyggd i närheten av den ursprungliga platsen i Grisslehamn. Den uppbyggda telegrafen är belägen mellan Albert Engströms museum och ateljén. I Senneby stod telegrafen på Kasberget. Se bilaga.

Den svenska telegrafen var bäst i världen

1794 startade bredbandsutbyggnaden i Sverige när Abraham Edelcrantz gratulerade Gustav IV Adolf på 16-årsdagen genom att skicka ett meddelande från Stockholm till Drottningholms slott via sin nyutvecklade optiska telegraf. Om vädret var tillräckligt bra och stationspersonalen vakna och redo var det ett svindlande snabbt kommunikationsmedel. Vid god sikt kom man upp i 12 tecken i minuten.

Abraham Edelcrantz.

Den översta luckan visar om telegrafan är bemannad.

Två stationer på Åland

Signalskär

Motvikter.

Telegrafens luckor satt på gångjärn och styrdes inifrån huset med hjälp av rep.

Fri sikt till nästa station.

I telegrafhuset fanns kikare fastmonterade mot de närmaste stationerna på linjen.

Telegrafstationer

Edelcrantz hade inspirerats av en fransk telegraf, men förbättrat den och skapat ett binärt kodsysteem.

Den största utbyggnaden skedde under 1808-1809 års krig. Från Stockholm spreds linjer upp till Gävle och över till Åland. På sträckan Stockholm-Gävle fanns 24 stationer. Ett meddelande skickades på under en timme, jämfört med ett par dagar för ett bud.

Efter kriget förföll stationerna, men 1836 beslöt Karl XIV Johan att de skulle rustas upp och byggas ut. Året efter tillät Telegrafinrättningen allmänheten att skicka meddelanden för 32 skilling banco per depech. Snart därefter började den elektriska telegrafan ta över som kommunikationsverktyg.

Den sista optiska telegrafstationen, Vinga, lades ner 1881.

Så fungerar signalsystemet

Signalsystemet bestod av tio luckor som öppnades och stängdes med rep från telegrafrummet. Fastmonterade tublikare satt riktade mot de angränsade stationerna. Olika kombinationer av färdiga och visade luckor bildade tal.

Luckornas värden.

A		
1	1	1
2	2	2
4	4	4

Addera varje kolumn och slå upp resultatet i kodboken för att se vad koden betyder.

Rad 1	Rad 2	Rad 3
7	5	7

Några signaler

A 020: Intet nytt i sjön.
A 505: Action begynnes.
A 747: Fienden landstiger.
A 757: Fienden är nära telegrafan.

Med hjälp av olika försignaler gick det att komma upp i tusentals koder för bokstäver, stavelser ord och fraser. Signalboken från 1808 hade 5 120 signaler i 13 tabeller. En annan signaltabell hade 20 080 uttryck.

1808 föll fregatten Styrbjörn i ryska händer vid kapitulatonen vid Sveaborg. På hösten samma år återerövrades hon under en våldsam strid, men sköts sönder och sjönk senare. Telegrafnätets huvudroll var att skicka information om flottorörelser.

Gravik och fakta: Jonas Åskgren, Niklas Dahlin